

HUMANITIES INSTITUTE
Serhat Tertemiz, MA

KAVAK YELLERİ (1961)

REŞAT NURİ GÜNTEKİN (1889 – 1956)

Hakkında

Reşat Nuri Güntekin'in kaleme almış olduğu on yedinci romanı olan *Kavak Yelleri*, romancının olgunluk dönemi eserlerinden bir tanesidir. İlk defa 1950 yılında Ulus gazetesinde tefrika edilmiş olan roman daha sonra 1961 yılında İnkılâp Yayınları tarafından kitap halinde yayımlanmıştır. Anlatının başkahramanının şahsi tecrübelerinden yola çıkarak İstanbul ve Anadolu toplumu arasındaki tezatlar, yani kentli ve köylü çatışması, yazarın gözlemleri ve eleştirel düşünceleriyle okura sunulur. *Ateş Gecesi* adlı romanda olduğu gibi eşsüremsel zamanda bulunan anlatıcı anlatma uygulayımıyla kendi geçmişinden bahseder. Dolayısıyla anlatı ben-öyküsel anlatıcı tarafından okura aktarılır. Zaman zaman anlatıcının okura doğrudan hitap ettiği de görülür. Anlatma, özetleme, zamanda geriye dönüş, ileriye gidiş, iç-monolog, diyalog, betimleme gibi anlatım uygulamaları kullanılmaktadır. Anlatı toplamda iki ana bölümden oluşur. Bunlardan ilki Vilâyette, ikincisi de İstanbul'da geçer. Birinci ana bölüm toplamda elli beş alt bölümden oluşurken ikinci ana bölüm yirmi altı alt bölümden oluşur. Anlatının bütününe bakıldığında anlatının geçtiği zaman diliminin on yedi yıl olduğu görülmektedir. Anlatının geçtiği dönem gerçek zamanda Cumhuriyetin ilk yıllarıdır.

Özet

Mektebi bitirdikten sonra İstanbul'daki birkaç idealist arkadaşıyla birlikte Anadolu'da çalışmak için yola çıkmış olan Sabri, Anadolu kasabalarından birine varır. Cumhuriyet henüz yeni ilan edilmiş olduğundan Cumhuriyetin kurumları yeni yeni temel atmaya ve devrimler yeni yeni yayılmaya başlamıştır. Toprak sahiplerinin, tüccarların ve bazı devlet memurlarının köylüler üzerinde ciddi bir tahakkümü olduğu görülmektedir. Laik usulle eğitim veren okullar medreselerin yerini almaya başlamıştır ve toplumda yenilikçilerle gericiler arasında bir soğuk savaşın sürdüğü hissedilmektedir. Gazi'nin emriyle kurulan Serbest Fırka'yla birlikte gericiler ve ilericiler arasındaki çatışma daha da şiddetlenir. Kasabada evlendikten sonra kök salmış ve bir daha İstanbul'a gitmemiş olan Sabri, eşinin vefat etmesi üzerine gençlik yıllarında geçirdiği eğlenceli zamanlara özlem duyarak İstanbul'a gitmeye karar verir. İstanbul'a gelen Sabri en yakın arkadaşı olan Emin Hulûsi'nin ölümü üzerine ne yapacağını bilemez. İstanbul'da bulunduğu süre içinde sürekli otellerde kalır ve birkaç eski dostuna rast gelip eğlenceli vakit geçirse de zaman içinde onların ne kadar yozlaştığını ve bunalımdan dolayı kendi hayatlarını mahvettiklerine şahit olur. Eski mektep arkadaşlarından biri olan Ali Osman'ın evinde eroin bulundurmadan tutuklanması ve adaşı Sabri'nin hasta eşini umursamayıp her gece gazinolarda gününü gün etmesi karşısında kasabaya geri dönme kararı alır. Zira Sabri'nin hayallerini süsleyen gençliğinin masum İstanbul'undan eser kalmamıştır.

Kişiler

<i>Sabri</i>	Anlatının başkarakteri Anadolu'ya yerleşen bir doktordur.
<i>Celile</i>	Sabri'nin kasabada evlendiği eğitimli ve evcimen eşidir.
<i>Emin Hulûsi</i>	Sabri'nin İstanbul'daki eski dostu ve mektep arkadaşıdır.
<i>Müftü</i>	Kasabanın çağdaş görünümlü müftüsüdür. Yetimler Yurdu'nu kurar.
<i>Cemile</i>	Başkarakterin kızıdır.
<i>Hacı Ömer</i>	Bölgenin varıl isimlerinden biridir. Çiftlik sahibi bir eski derebeyidir.
<i>Hacı Müslim</i>	Celile'nin babasıdır. Kasabada eczacılık yapan varıl bir isimdir.
<i>Cüce Kalfa</i>	Hacı Müslim'in eczanesinde kalfalık yapar. Asıl adı Aslan'dır.
<i>İsa</i>	Kasabanın diplomasız ve zorba doktorudur.
<i>Sabri</i>	Başkarakterin eski mektep arkadaşıdır. Bir servet avcısıdır.
<i>Andelip</i>	Karayamuklar ailesinden Âşık Feyzi'nin kızıdır. Sabri'yle evlenmek ister.
<i>Perihan</i>	Ali Osman'ın hastanesinde çalışır ve Dişçilik okur.
<i>Ayper</i>	Perihan'ın arkadaşıdır.
<i>İbrahim</i>	Cemile'nin eşidir ve Andelip'in oğludur.
<i>Ali Osman</i>	Sabri'nin eski sınıf arkadaşıdır.

<i>Koço</i>	Otel çalışanıdır.
<i>Baba</i>	Manastırlı bir Bektaşî'dir. Kasabada lokanta işletir.
<i>Karabağlı Yenge</i>	Müslim Bey'in yakınlarından biridir.
<i>Ziver</i>	Müslim Bey'in yakın dostudur. Cerrahtır.
<i>Sıtkı Karayamuk</i>	Adliyecidir.

Anlatıda yer alan bir anlatı kişilerinin isimleri şunlardır: Kâhya, Esmâ (Kâhya'nın karısı), Şaziment (Sıtkı Karayamuk'un kızı), Ebe, Şefika Aba, Arabacı Tahir, Belediye Reisi, Sıhhiye Müdürü, Çopur Huriye, Âşık Feyzi, Hasan Karayamuk, Hüseyin Karayamuk, Hüsmen Amca, Murtaza Dayı, Kör Sami, İmam Hasan, Şefik Davarcıoğlu, Papaz, Kemancı, Affan Bey, Hürrem, Yağcı Abdullah, Osman Mutlu, Hasan Efendi vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Celile'nin Ölümü Doktor Sabri'nin eşi Celile Hanım'ın ölümü üzerine cenaze töreni düzenlenir. Törene kasabanın ileri gelenleri hatta askerler bile katılır. Sabri, sekiz yaşındaki kızını Üçdulların Karasekili köyündeki çiftliğine göndermiştir. Cenaze sonrası Sabri de oraya gitmiştir. Ardından Yeni İstasyon Parkı'ndaki gazinoya giden Sabri çevresindeki konuşmalara kulak kesilir. Kasabanın ileri gelenleri seçim, Serbest Fırka ve cenaze hakkında konuşurlar. Karabalçıklı Çiftliği sahibi piriñçi Hacı Ömer, kasabayı ikiye ayıran tren yoluyla birlikte karşı yaka olarak adlandırılan yerin zenginlerinden biri olmuştur. Siyatiği olan Hacı Ömer Sabri tarafından iyileştirilmek ister. Çeltik tarlaları nedeniyle bölge insanı arasında sıtmaya yakalanmamış kimse kalmamıştır. Onun tedavisi için Sabri birçok kaynağı incelemiş hatta Emin Hulûsi adındaki eski sınıf arkadaşından da tavsiye almıştır. Alkol kullanılarak tedavi edilebilecek bir hastalığa yakalanan Hacı Ömer'e ilaçta alkol olduğu söylenmez. Parka gelen Hacı Ömer'in, eşinin hasta olduğunu söylemesi üzerine Sabri evinden çantasını alıp Karabalçıklı Çiftliği'ne gider.

Sabri'nin İlk Kez Yalnız Kalması Bir ozan için saz ne kadar önemliyse doktor için de çantası o kadar önemlidir. Yolculuk sırasında Sabri kanserden ölmüş olan eşini düşünür ve onun tedavi görmüş olması durumunda iyileşmeyi başarıp başaramayacağını sorgular. Celile'nin hastalığı iki yıl sürmüştür. Hacı Ömer'in evine vardığında eşinin artık hasta olmadığı görülür ve Sabri geceyi orada geçirmek zorunda kalır. Evin sundurmasında yatan Sabri ilk defa yalnız bir gece geçirir ve eşini düşünür. Eşini gerçekten sevmiş olup olmadığını düşünür. Aslında eşini olduğu gibi değil de kendi zihninde yarattığı bir Celile hayaline âşık olduğuna kanaat getirir. Eşi için neden ağlamadığını sorgular. Gençlik yıllarında Balkan Harbi sırasında Hadımköy'deki kolera hastanesinde, daha sonra da I. Dünya Savaşı sırasında tifüs salgınında ölümü göze alarak çalışmıştır.

Sabri'nin Cinsel Dürtülerinin Canlanması Esmâ çiftliğin gönüllü yardımcılarındandır. Zaman zaman yaptığı su böreklerinden Sabri'ye de ikram ederek onunla bir bağ kurmuştur. Bölgede yaşayan insanlar genel olarak en az bir kez sıtmaya yakalanmıştır. Kâhya'nın karısı Esmâ yüksek ateşli bir hastalığa yakalanınca Sabri onunla ilgilenir. Ateşler içinde yanan Esmâ'nın ateşini ölçer ve ona kinin enjeksiyonu yapar. Sabri, Esmâ'nın Kâhya'yla ahırda defalarca gizlice görüştüğünü görmüştür. Sabri, Esmâ karşısında kendisinde cinsel bir dürtü uyandığını sonradan itiraf eder. Muayenehanesinde Fuzuli Divanı, Rûbab-ı Şikeste, Hammer tercümesi ve Murat Bey Tarihi vardır. Mesleki gelişmeleri takip eder ve alanıyla ilgili yeni çıkan kitapları elinden geldiğince okumaya çalışır. Daha önce, öldüğü sanılan bir adamın kalbini sonradan hatırladığı biri ilaçla attırmayı başarmıştır. Bunu okumasına ve yeni bilgiler edinmesine borçludur. Öğrendikleriyle kurtardığı hayatları ve bilmediklerinden dolayı yitirilen hayatları düşünür. Doğum sırasında mikrop kapalı bir kadın menenjitte yaşamını yitirir. Dindarlar cinsel hastalıklara yakalandıklarında edepsizleşir ve inançlarını yitirirler. Psikoloji kitapları da okuyan Sabri, insanın iç dünyasının fizyolojik belirtileri de olduğunu söyler. Bütün bunlara rağmen gençliğinden gelen kavak yellerinin başında esmeye başladığını sonradan fark eder.

Köyden Ayrılacağı Düşünülen Sabri'ye Engel Olunması Ertesi sabah Sabri rutin hayatına geri döner ve köy hayatından bahseder. Süt sağma, çiçek sulama, ağaç muayenesi günlük işlerden bazılarıdır. Köylüler hizmetlerine karşılık ona çeşitli hediyeler verirler. Celile'den yaşça büyük olan üvey kardeşi Huriye ev işleriyle ilgilenmektedir. Celile'yle hastalığında ilgilenmiş ve onun anahtarlarını emanet almıştır. Sabri, evde Huriye'yle baş başa kalmalarını köylülerin sorun edebileceğini düşünür. Nereden geldikleri tam olarak bilinmeyen, ancak Sabri'nin Buhara'dan geldiklerini tahmin ettiği, dilenci kılıklı kişilerin kullandıkları "garip", "mehcur" gibi sözcüklerle başkarakter kendini özdeşleştirir. Emin Hulûsi'yle İstanbul'da geçirdiği gençlik yıllarını hatırlar ve kasabaya gelip evlendikten sonra artık

buraya aitmiş gibi hisseder. Başkarakterin muhasebe kâtibi bir dostu da karısı ölünce benzer duyguları yaşamıştır. Sabri'nin kasabayı terk edeceğini düşünen yerli halk, Millî Mücadele yıllarında Yunanistan'a kaçmış olan bir Rum'un çiftliğini ona bırakmaya karar verirler. Siyasî isimler de araya girerek Sabri'ye mebusluk teklif edilir. Ancak Sabri, geçmişte kendisine mebusluk vaat edilmiş çoğu kişinin yüzüstü bırakıldığına çok defa şahit olmuştur. En sonunda son çare olarak Sabri'nin kasabalı bir kadınla yeniden evlendirilmesine karar verilir. Başlangıçta kasabadaki dullardan biriyle evlendirilmesi planlansa da Müftü ona genç bir kızla evlenmesini salık verir ve dini isimler ve kıssalar üzerinden bunun kendisine iyi geleceğine dair söylemlerde bulunur. Birçok kişi onu kızıyla evlendirmeyi düşünürken Hacı Ömer torunlarından birini bile onunla evlendirmeyi düşünür.

Karayamuk Ailesi ve Sabri ile Celile'nin Tanışması Cumhuriyetin ilanıyla birlikte kasabada da dans etmek ve oyunlar oynamak gelenek haline gelir. Ancak Celile, başka kadınlarla dans ettiğini ve oyun oynadığını gördüğü Sabri'yi kıskanmış ve ona engel olmuştur. Bilhassa muayeneler sırasında Sabri, hasta kadınlarla yakınlaşmak zorunda kalır. Celile, muayenelerden sonra eşini sorgular ve söylenmeye başlar. Köylü kızlar genellikle varsıl koca aramaktadırlar ve bunlar kendilerini görüntüleri ve davranışlarıyla belli ederler. Bunların arasında Sabri'yi etkilemeye çalışanlar da olur. Celile, vaktinde padişaha karşı hutbe okutmuş bir aile olan Karayamuklar ailesinin derebeyinin kızıdır. Aile arasında arazi, emlak ve miras nedeniyle sürekli kavga çıkmaktadır. Harp yıllarında ailede ciddi çalkantılar yaşanmış ve aile büyüklerinin ölümüyle veraset savaşı başlamıştır. Erkeklerin savaşta olduğu dönemde kadınlar aileye reislik yapmışlardır. Sabri ile Celile Karasekili Çiftliği'nde tanışıp sevişmeye başlamışlardır.

Sabri'nin Aileden Biriyile Evlendirilmeye Çalışılması Yargıtay azası olan Sıtkı Karayamuk ailenin Ankara'daki işleriyle ilgilenir. Celile'nin ölümünün ardından kızı Şahende'yi Sabri'yle evlendirmek ister. Zira varsıl bir aileyken maddi olarak kötü duruma düşmeleri sonucunda Şahende eski gösterişli hayatını arar olmuştur. Kızının söylenmelerine daha fazla katlanamayan ve onu varsıl biriyle evlendirmek isteyen Sıtkı Sabri'yle görüşür. Celile'nin babası Müslüm Bey de kızının ölümünden sonra alacağı olduğu iddiasıyla damadına dava açmıştır. Ailenin mensuplarından Âşık Feyzi de kızı Andelip'i Sabri'yle evlendirmek ister. Serseri, sarhoş ve kumarbaz olarak bilinen Âşık Feyzi'nin Erzurum'da evlendiği, Musul'a gittiği, Arnavutluk'ta müezzinlik yaptığı, orada öldüğü söylenir. Ancak Âşık Feyzi sakat bir halde memleketine geri dönmüştür. Sabri Andelip'i kendine daha yakın bulur. Âşık Feyzi'nin ölümü üzerine kızı Andelip'i Sabri'yle evlendirmeye çalışırlar.

Sabri'nin Anadolu'ya Gelişi Kasabaya ilk geldiği günlerde şimdiki evlerinin bulunduğu Kavaklı Mahallesi'ndeki belediye ebesinin evinde kendisine oda verilmiştir. Ebe amipli dizanteriden ölmüştür. Cemile'yi ebe doğurtmuştur. Özellikle bölgede gerçekleşen ölümlerde cenaze yıkayarak ek gelir elde eden ebeye doktor engel olmaya çalışmıştır. Geceleri kocaları tarafından dövülen kadınların sesleri duyulur ve ebe bir kadının öldürüldüğünü çıkardığı sestem anlar. Sabri, evinin hemen yanındaki camiden sabahları ezan okuyan müezzinle görüşür ve zaman zaman camdan onunla konuşur. Müezzinlikten para kazanamayan karaktere bedesten tellaklığı da yaptırılır. Mezun olduktan sonra idealist arkadaşlarıyla birlikte Anadolu'da çalışmak için yola çıkmış olan Sabri birçok arkadaşını yolculuk sırasında kaybetmiştir. Emin Hulûsi âşık olduğu kızı bırakmadığından İstanbul'da kalmıştır. Kış mevsimi ağır geçtiğinden birkaç gün Eskişehir'deki bir handa kalınır. Sabri'nin arkadaşlarından biri, Sağlık Bakanlığı'nda çalışan yakını tarafından İstanbul'da kendisine iş ayarlanması üzerine, geri döner. Çamlıca, Şişli-Tünel, Moda, Kadıköy İskelesi, Beyoğlu, Karaköy gibi gençliğinin en güzel zamanlarının geçtiği muhitleri kasabanın minaresinde otururken düşünür. Gezdiği ve gezemediği yerleri ve Emin Hulûsi'ye adalardan birinde sanatoryum açtığını hayal eder. Leyleklerden biri bunları düşünürken ona yarenlik eder. Kasaba bekçisi de para biriktirmek amacıyla gidip otuz yıl kaldığı İstanbul'u zor terk etmiştir.

Sosyal Hayat Geçmişte kasabada çıkmış bir yangın rüzgarla büyük bir alana yayılmış ve birçok araziyle ev yanmıştır. Mülklerin yanmasıyla birlikte hangi arazinin kime ait olduğu sorun olmuş ve bu yüzden büyük kavgalar yaşanmıştır. Şehircilik çalışmalarlarıyla birlikte kasabadan demiryolu geçmiş ve kasaba buna göre yeniden tanzim edilmiştir. Belediye meydanındaki bahçeli gazino, Müslim Bey'in eczanesi ve Dr. İsa Bey'in muayenehanesi insanların buluşup konuştuğu ortak mekânlardır. Gençliğinde Galata'daki belediye gazinosuna arkadaşları tarafından götürülmüş olan Sabri, oyun oynamaktan haz etmediği için kitap ve gazete okur. Gençliğinde *Monte Kristo*, *Ihlamur Altı*, *Engizisyon Esrarı* ve *Mavi ve Siyah* gibi eserleri okumuştur. Bu gazinoda Köroğlu oyunu da oynanır. Müslim Bey'le İsa Bey aynı cephelerde bulunmuş silah arkadaşlarıdır. İsa Bey Anadolu'da evlenince İstanbul'a bir daha geri dönmemiştir.

İrtica Korkusu ve Yetim Yurdu

Müftü'nün muvakkithanesinde Türkçe yazılar vardır. Ezanı kendi üslubunda Türkçeye çevirmiş ve yazmıştır. Eskiden hattatlık yapmış olan Müftü, Latin harflerini de hat usulünde yazmıştır. Yazıların arasına irticacılıktan suçlanmaktan korktuğundan aktris fotoğrafları da koymuştur. Zira Şeyh Sait isyanında idam edilmekten son anda kurtulduğundan zaman zaman korkuya kapıldığında elleri titrer. Sarıklılara ve cer hocalarına karşıdır. Muvakkithaneye "saat evi" adını vermeyi tavsiye eder. Ayrıca Müftü bir yetim yurdu kurulması gerektiğinden bahseder. Evkaftan viran bir medrese alır. Alay komutanı binayı onartır ve askeriyeden de gerekli eşyaları temin eder. Çocukların yemeklerini pişirme ve çamaşır yıkama işi köy kadınlarındır. Yurda kimsesiz çocuklar haricinde hasta ve sakatlar da gönderilir. Sabri Müftü'yü yaşanabilecek kötü olaylar konusunda uyarsa da ciddiye alınmaz. Kayıt tutulmadığından yurtda kalanların giriş çıkışını takip etmek zordur. Müftü, dağ eteğinde bulunduğu ölmek üzere olan çocuğu eşeğe yükleyip getirir. Sabri onu salgın konusunda uyarır ve her hastayı yurda getirmemesi gerektiğini söyler.

Kasabaya İşletmelerin Açılması

Baba'nın lokantası kasabanın en lüks mekânlarından bir tanesidir. Dereboyu çarşısında akşam vakitlerinden sonra açık olan tek mekân onunkidir. Bölgede görev yapan müfettiş ve mühendis gibi devlet çalışanları Cumhuriyet Otelinde yatıp onun lokantasında yemek yerler. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte ülkenin dört bir yanına oteller yapılmaya başlamış ve bu işletmelerin iyi gelir sağladığını gören varlıklar da otel yapmaya çalışmışlardır. Eşkıya ve gangster özentisi olan Şefik Devocioğlu kasabadan gönderilir ve babasının vefatını haber aldığı anda o, kasabaya geri döner. Kişilik olarak köklü bir değişim yaşamış olan Şefik eğitilmiş ve malumatlı biri haline gelmiştir. Modern Palas'ın yapımını üstlenmişse de ailenin geçmiş borçları nedeniyle kasabayı terk etmek zorunda kalır. İstanbul'a dönüp bir tuluat kumpanyasına katılır ve bir daha kasabaya geri dönmez.

İrtica-İnkılap Çatışması

50-70 yaşları arasında olduğu tahmin edilen Baba, Manastırlı bir Bektaşî'dir. Lokantasındaki yemekler herkesçe beğenilir. Bir gün lokantada nefes okumuş Baba hakkında tarikatçılıktan soruşturma başlatılır ve Müftü'yle Sabri ona savcıya nasıl ifade vermesi gerektiğini söyler. Baba'ya, Bektaşî nefesi değil şarkı okuduğunu söylemesini salık verirler. Yetimler Yurdu'nda yapılan gösterilerde laiklik ve inkılapçılık içerikli marşlar söylenmesi yurda pirinç tedarik eden Hacı Ömer'i rahatsız eder. Yapılan gösteride okunan marşlarda yer alan medrese karşıtı ifadeler Hacı Ömer'i rahatsız eder ve Hacı Ömer hem Müftü'ye hem de yurda karşı tavrı alır. Yeni okullar övülür. Bundan dolayı Hacı Ömer yurda hibe ettiği pirinçleri vermektense vazgeçecek gibi olur. Daha sonra Müftü'yle Hacı Ömer arasında bir tartışma cereyan eder. Yurttaki çocukları hırsızlık ve ahlaksızlıkla itham eden Hacı Ömer bu görüşüne yeni destekçiler arar. Ancak baskılar sonucunda Hacı Ömer'in aslında yurtda çocuklara din dersi verilmemesine karşı olduğu anlaşılır. İstiklal Mahkemelerinde canını zor kurtarmış olan Müftü, çocuklara asla Ulum-i Din dersi vermeyeceğini ve istifa ettiğini söyler. Birçok kasabalı yeni harflere ve yazıya alışmamıştır. Ancak kasabalılar eski harflerle okumayı da bilmemektedir. Bölgedeki irticacıların söylemleri halk arasında yayılır ve tekrar edilir. Kasabada gerici unsurlar oldukça güçlüdür ve halkı kolayca etkisi altına alır. Mektep talebeleriyle yaşlılar arasında eski ve yeni çatışması patlak vermiştir.

Sabri'nin Kasabada Kabul Görmesi

İsa Bey çeşitli düzenbazlıklar ve tehditlerle kasabalılar arasında korku salarak hükümetin göndermiş olduğu doktorların kısa sürede kasabayı terk etmelerini sağlamıştır. Kaymakamı dahi aleyhinde rapor yazmakla tehdit ederek sindirmiştir. Kasabadaki gelirlerini ve otoritesini başka bir doktorla paylaşmak istemez. Kasabalarda ve İstanbul'da diplomasız hekimlik yapanların sayısı iyice artmıştır. Sabri de mesleğe ilk başladığı yıllarda ciddi zorluklar yaşamıştır. İsa Bey'le birlikte çalışan Eczacı Müslim Bey beklenen aksine Sabri'ye sıcak davranır ve ona yardımcı olacağını ifade eder. İsa Bey, yerli halkın acizliğini fırsata çevirerek onları sömürmektedir. Otoritesini sarsacak herkesi baskı altına alıp onlara eziyet etmekten çekinmez. Bundan dolayı Sabri, kısa sürede kasabalılar tarafından sevilir ve tutulur.

Sabri'yle Müslim'in Yakınlaşması

İsa Bey birkaç gün hasta yatağında yattıktan sonra yeniden işbaşı yapar. Eczacı Müslim Bey Sabri'ye el altından ilaç vermeye ve hasta bulmaya devam eder. Zaman içinde Sabri kasabalıların saygısını ve sevgisini kazanır. Ancak aşırı alçakgönüllü olan Sabri'nin hastalar tarafından iyi niyetinin suiistimal edilmesine gönlü razı olmayan Müslim Bey, Sabri'ye hakkaniyetli ödeme yapılması için girişimde bulunur. Arapça ve Farsça gibi dilleri ileri düzeyde bilen Müslim Bey felsefe, tarih ve edebiyatla da ilgilidir. Herboriste'i Fransızcadan Kökçü Risale adıyla Türkçeye çevirmiş ve Rehberi Hac adlı bir din kitabı da kaleme almıştır. Doğa yürüyüşü yapmayı çok seven Müslim Bey Sabri'yle birlikte sık sık yürüyüş yapar ve ikili bu yürüyüşler sırasında kaynaşır. Kasabanın girdisini çıktısını iyi bilen Müslim Bey Sabri'nin de alım satım yaparak ek gelir elde etmesini sağlar. İsa Bey ise hasta yatağından kalkmış ve yeniden insanlara eziyet etmeye

başlamıştır. Bir gün bahçede göremediği Müslim Bey tarafından evine davet edilen Sabri oraya gider. Dereboyu'ndaki evin büyük bir bahçesi vardır ve Müslim Bey bu bahçede tavukla tavşan bakmaktadır. Kızı Celile'yi yıllar önce Ankara'ya eğitim alması için göndermiş ve eşi öldükten sonra bir daha evlenmemiştir.

Celile'yle İlk Karşılaşma Tatili geçirmek için eve gelmiş olan Celile iki gündür hasta yatağında yatmaktadır. Celile, Mersin'de ticaret yapan amca oğluya nişanlıdır. İsa Bey ona sıtma tedavisi uygulamaktadır. Celile'yi muayene ettikten sonra Sabri Müftü'yle görüşür ve Müftü, Müslim Bey'in kızını Sabri'ye vermek istediğini söyler. Cebindeki iki liranın Müslim Bey tarafından gizlice koyulduğunu öğrenen Sabri istemsizce parayı kabul eder. O günden sonra Sabri kılığına, kıyafetine ve evin düzenine özen gösterir. Celile'ye duyduğu tutku onu büyüler. Emin Hulûsi'nin verdiği bir deterjanı kullanarak temizlediği kıyafetlerini yıllar sonra yeniden giyer. İkinci defa çağırılması üzerine yeniden Müslim Bey'in evine gider. Sabri'ye alt kattaki odada yer hazırlanır. Karabağlı Yenge'yi muayene eder. Cerrah Ziver Efendi'yle Müslim Bey Cidde Askerî Hastanesi'nde tanışmışlardır. Müslim Bey eczacı, Ziver Efendi de cerrah olarak görev yapmıştır. Zaman içinde aralarındaki dostluk ilerlemiş ve birbirlerine sürekli yardım etmişlerdir. Salgın hastalıklarda ve savaşlarda birbirlerine daima sahip çıkmışlardır.

Sabri'nin Celile'yle Yakınlaşmaya Çalışması Karabağlı Yenge'yle samimi bir ilişki kuran Sabri ona Celile'yle ilgili sorular sorar. Ziver'e yakalanmamak için Celile'ye takma isim verilir. Sabri Karabağlı Yenge'den Celile'nin Ankara'da okuduğunu öğrenir. Karabağlı Yenge'den bilgi almaya çalışarak Celile'nin nişanlısıyla olan ilişkisine dair sorular sorar. Karabağlı Yenge'ye göre Müslim Bey Celile'yi onunla evlendirmeyecek ve kız da zaten hiç görmediği birine karşı yoğun duygular beslememektedir. Amca oğlunun Mersin'de bir bar kızıyla birlikte olduğu söylenir. Ankara'da bir dersten kaldığı için İstanbul'da eğitimini tamamlamak istediği öğrenildiğinde Sabri onun İstanbul'da bir erkek arkadaşı olduğundan korkmaya başlar. Aylarca Celile'yi görmek için fırsat kollamış olan Sabri Üç Ablaların Çiftliği'ne gittiğinde Celile'yi görür. Kızamığa yakalanmış olan çocuklarla ilgilendikten sonra kırdı dolaşırken Celile'yle rastlaşır ve onunla konuşur. Ancak Celile oldukça mesafelidir. Sabri Celile'nin diğer kızlardan farklı olduğunu düşünse de soğuk davranışları moralini bozar.

Serbest Fırka ve Halk Fırkası Çatışması Duyumlara göre Gazi'nin emriyle yeni bir fırka kurulacaktır. Birkaç gün sonra Müftü elindeki gazeteyle telaş içinde gelir ve gazeteden okuduğu haberle duyumun doğru olduğunu doğrular. Bunun üzerine kasabadaki muhalifler heyecanlanır. İsa Bey gibi muhalifler eczane bahçesine toplanıp yeni fırka üzerine konuşurken Müftü ve Müslim Bey gibi kişiler yeni fırkanın rejim karşıtlarını tespit edip cezalandırmak için kurulduğundan şüphelenirler. Yeni kurulacak fırka Enver Paşa taraftarları ve İttihatçılar için umut olur. Merhum bir köylü kadın vasiyetnamesinde servetiyle bir okul yapılmasını istemiştir. Okulun açılışı için yapılan törende iki fırkanın taraftarları ilk defa karşı karşıya gelir. Serbest Fırka yanlıları başlangıçta çekimser görünseler de zaman için tartışmalara katılmaya başlar ve iki taraf arasında kavgalar yaşanır. Mevcut yönetimin uygulamalarından rahatsızlık duyan herkes Serbest Fırka'da bir araya gelir. Bunların arasında saltanatçılar ve dinciler de vardır. İkiye ayrılan kasabalılar arasında sürekli bir tartışma ve çekişme vardır. Siyasi çekişmeler nedeniyle bir gün İsa Bey muayenehanesini kaybeder. Onun muayenehanesi Sabri'ye verilir. Bir süre Sabri'ye kızgın kalmış olan İsa Bey, geçirdiği bir anjin krizinin tedavisinden sonra Sabri'yle yakınlaşır.

Sabri ile Celile'nin Evlenmesi ve Celile'nin Ölümü Celile ile Sabri'nin nişanlandığı dönem Müslim Bey ikiliyi yalnız bırakmamaya ve Sabri'nin maddi durumunu bildiğinden ona fazla harcama yaptırmamaya özen gösterir. Çarşıda yapılan düğün alışverişi sırasında Celile fazlasıyla tutumlu davranır. Karabağlı Yenge zaman zaman ikiliyi yalnız bırakıp onların baş başa kalmasını sağlar. Evliliğin ardından Celile Sabri'ye iyi ve sadık bir eş olur. Evcimenliği ve eşine olan ilgisi Sabri tarafından her zaman takdir edilir. Celile, evlendikten on yıl sonra kanserden hayatını kaybeder. Bir süre sonra Müslim Bey de yaşamını yitirir. Artık Sabri'nin bütün hayatı Cemile'den ibaret olsa da gençlik yıllarını düşünmeden edemez.

Sabri'nin İstanbul'a Varması ve Emin Hulûsi'nin Ölmesi Yıllar sonra İstanbul'a dönmüş olan Sabri, Emin Hulûsi tarafından Haydarpaşa Tren İstasyonu'nda neden karşılanmamış olduğunu anlayamaz. Onun eskiden kaldığı bekâr odasında geceleme karar vermesine karşın gece vakitlerinde bir vapurun Heybeli Ada'ya gideceğini öğrenince hızlıca hazırlanıp iskeleye doğru yol alır. Vapur yolculuğu sırasında Heybeli Ada'ya gitmekte olduklarını öğrendiği bir çiftten Emin Hulûsi hakkında bilgi alır. Sabri onun çok yaşlanmış olduğunu öğrenir ve üzülür. Adaya vardığında Emin

Hulûsi'nin evine uzaktan bakan Sabri evdeki kalabalıktan bir cenaze olduğunu ve dostunun öldüğünü anlar. Sabri'ye göre Emin Hulûsi hayallerini gerçekleştiremediğinden ve dar ve sıkıcı bir aile hayatı yaşamaktan duyduğu pişmanlıktan ölmüştür. Cenaze kalabalığına katılmak istemeyen Sabri eve girmeden oradan uzaklaşır.

Sabri'nin Cemile'nin Andelip'in Oğluyla Evlendiğini Hatırlaması Dostunun acı veren ölüm haberini beklenmedik bir zamanda almış olan Sabri bir süre ne yapacağını bilemez. Otelde konaklamakta olan Sabri, Emin Hulûsi'nin ölümüyle bütün planları yıkılmış olduğundan yeni bir plan yapmak zorunda kalır. Bir süre yalnız başına kalan ve İstanbul'da tam olarak ne yapması gerektiğini bilemeyen Sabri, bütün itirazlarına rağmen kızı Cemile'nin Andelip Hanım'ın oğluyla nasıl evlendiğini yeniden hatırlar. Eşi Celile'nin ve en yakın dostu Emin Hulûsi'nin ölümünün ardından kimsesi kalmamış olan Sabri, kızı Cemile'nin de başkasıyla evlenip yeni bir hayat kurmasını kabullenememiştir. Kızını başkasıyla paylaşmak istememiş olan Sabri kızının evlenme isteğine engel olmak istemişse de bunu başaramamıştır.

Sabri'nin Eğlence Arayışı Kaldığı otelde yalnızlıktan ve kötü düşüncelerden iyice bunalmış olan Sabri, otel çalışanlarından biri olan Koço'nun tavsiyesi üzerine eğlenmek ve kafasındaki kötü düşüncelerden kurtulmak için gazinoya gider ve gitmiş olduğu gazinoda sarhoş olduktan sonra Sabri, Taksim Meydanı'nda otururken yanına gelen iki hayat kadınıyla tanışır. Sabri hem üzüntüsü hem de gururundan kaynaklı olarak kadınların teklifini reddeder ve onlarla birlikte gitmez. Ancak daha sonra otele gitmiş olan Sabri hayat kadınlarının teklifini reddetmiş olmaktan pişmanlık duyar ve ertesi gece Sabri yeniden Taksim Meydanı'na giderek aynı kadınları bulmayı ümit eder. Kadınları bulmuş olan Sabri bunlardan küçük olanıyla bir otele gider. Gitmiş olduğu otelde hem odaya hem de kıza para ödedikten sonra içinde bulunduğu durumun farkına yeniden varmaya başlayan Sabri kendi oteline geri dönmeye karar verir.

Sabri'nin Koço'nun Eşini Tedavi Etmesi ve Damadının Yakınları Tarafından Ziyaret Edilmesi Sabri, kaldığı otelin çalışanlarından biri olan ve kendisine daha önce eğlenmesi için bir gazino tavsiye etmiş olan Koço tarafından ziyaret edilir. Koço Sabri'ye eşinin bir süredir hasta olduğunu ve muayene edilmesi gerektiğini söyler. Doktor Sabri Koço'nun eşini muayene etmek için onun evine gider. Daha sonra otele geri dönen Sabri, damadının İstanbul'da yaşayan bir tanıdığı olan Hürrem tarafından ziyaret edilir. Daha sonra Koço, eşini muayene etmiş olan başkışı adına evinde ziyafet düzenler. Ardından Doktor Sabri'nin damadının babası ve Hürrem otelde onu yeniden ziyaret ederek onun kasabaya dönmesi için ellerinden geleni yaparlar. Cemile Sabri'nin kasabaya dönmesini ister. Zira onu merak etmektedir ve barışmak istemektedir.

Sabri'nin İstanbul'da Savrulması Geçirmiş olduğu bir hastalıktan dolayı tedavi olmak amacıyla hastaneye giden Sabri burada eski mektep arkadaşlarından biri olan Ali Osman'la karşılaşır. Eski sınıf arkadaşının açmış olduğu özel hastanede kür yaptırmak amacıyla tedavi görmeye başlar. Sabri, eski sınıf arkadaşı Ali Osman'ın özel hastanesinde yattığı ilk gece getirilmiş olan bir yaralıyı Dişçilik bölümünde talebe olan bir kızın da yardımıyla ameliyat eder. Sabri, mektepte talebe olduğu yıllarda bir üst sınıfta okuyan adaşı Sabri ile karşılaşır ve Sabri başkarakterini yemek için evine davet eder. Bir süredir yaşadığı sinir hastalığı nedeniyle Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde tedavi gören eşinin tedavi süresinin uzaması nedeniyle Sabri başkarakterini gazinoya götürür ve onunla mümkün olduğunca eğlenceli vakit geçirmeye çalışır. Doktor Sabri'nin kalmakta olduğu hastaneye kasabada vergi memuru olan Hasan Efendi ile Hacı Ömer'in büyük kızı Gülsüm ve kocası Osman Mutlu gelir.

Sabri'nin Kasabaya Geri Dönmesi Bir süredir mektepten arkadaşı olan adaşı Sabri'yle vakit geçiren ve geceleri eğlence mekânlarına giden başkarakter, Yalova'da düzenlenecek olan bir baloya gidecektir. İkili bu baloya Perihan ve Ayperi adlarındaki iki kadınla birlikte giderler. Ancak Perihan ile Ayperi baloda bulunan iki gençle dans ederler ve bu durum Sabri'yi epeyce rahatsız eder. Yalova'dan dönerken iki adaş, Ali Osman'ın yatak odasında eroin bulunduğundan tutuklandığını öğrenirler. İstanbul'da aradığını bulamamış, sürekli hatırladığı gençlik yıllarının İstanbul'undan artık eser kalmadığını görmüş ve arkadaşlarının da yozlaşmış olduklarına kendi gözleriyle şahit olmuş olan Sabri, kasabadan gelmiş olan Hasan Efendi'yle birlikte tekrar kasabaya dönmeye karar verir.

Temalar

Kaçış Reşat Nuri Güntekin'in *Kavak Yelleri* adlı romanının başkarakteri Doktor Sabri, mektebi bitirdikten sonra birkaç arkadaşıyla birlikte dönemin idealist ruhuna kapılarak çalışmak amacıyla Anadolu'ya gelir. Kendini gerçekleştirmek ve ülkesine hizmet etmek amacıyla gelmiş olduğu Anadolu vilâyetinde Sabri Celile adlı bir kadına âşık olur ve onunla evlenip çalıştığı kasabaya yerleşir. Ancak evlendikten on yıl sonra eşini yitirmiş olan Sabri, Anadolu'da bulunduğu süre boyunca hep gençlik yıllarının İstanbul'unu düşündüğünden bunalımdan kurtulmak amacıyla oraya gitmeye karar verir. İstanbul'a vardığında gençliğinde vakit geçirmiş olduğu eğlence mekânlarında mutlu olacağını sanan Sabri hayal kırıklığı yaşar. Zira gençliğinin masum İstanbul'undan artık eser kalmamıştır. Anadolu'ya bağlı bir vilâyette gençlik yıllarını harcamış olan Sabri geriye dönüp baktığında Anadolu'ya gelmekle doğru bir seçim yapıp yapmadığını sorgular. Eşinin ölümünden sonra İstanbul'a dönmenin iyi bir seçim olacağını düşünse de yanılır. Zira gençlik yıllarının masum İstanbul'u ve eski dostları tamamen değişmiştir.

Aşk Reşat Nuri Güntekin'in *Kavak Yelleri* adlı romanındaki başkarakter Doktor Sabri, mektebi bitirdikten sonra ülkesine faydalı bir yurttaş olabilmek amacıyla Anadolu vilâyetlerinden birine çalışmak için gider. Başlangıçta Anadolu kasabasına uyum sağlamakta zorlanan Sabri, birlikte çalışmaya başladığı Eczacı Müslim Bey'in kızı Celile'yle tanıştıktan sonra tamamen değişir. Celile'ye fazlasıyla önem atfeden ve onu idealize eden Sabri, zaman içinde kendine çekidüzen verir ve kasabaya tamamen kök salar. Celile'ye âşık olmuş olan Sabri için aşk duygusu onu kasabaya bağlayan en önemli güç olur. Evcimen, sadık, tokgözlü ve gösterişsiz bir kadın olan Celile Sabri'ye göstermiş olduğu saf sevgiyle onun gönlünü kazanır. Varsıl bir ailenin kızı olmasına rağmen Sabri'den maddi olarak hiçbir şey beklemez. Aşk duygusu Sabri'nin kasabaya kök salıp Anadolu'ya gelmesini sağlasa da eşini kaybettikten sonra gençlik dönemlerine özlem duymaya başladığı görülür.

Çatışma Reşat Nuri Güntekin'in *Kavak Yelleri* adlı romanının ana anlatısında Doktor Sabri'nin Celile'ye duyduğu aşk ve Celile'nin ölümünden sonra yakalandığı kaçış arzusu işlense de anlatının arka planında toplumsal birçok olay, durum ve olgu da işlenmektedir. Cumhuriyetin ilanından sonra yeni devrimlerin güdümünde yeni okullar açılmaya başlanmıştır. Eski düzeni temsil eden medreseler yerine laik ve bilimsel eğitim veren okullar açılır. Yeni okullar özellikle Anadolu insanı tarafından kolayca benimsenmez. Bundan dolayı halk arasında alttan alta yeni okullara karşı bir düşmanlık beslendiği görülür. Aynı zamanda gençlerle yaşlılar arasında da bir eski-yeni çatışması yaşandığı görülür. Gazi tarafından ikinci bir siyasi partinin kurulacağı haberi üzerine bütün muhalifler yeni partinin çatısı altında toplanmaya başlar. Mevcut hükümetin devrimlerinden, ıslahatların ve uygulamalarından hoşnut olmayan herkes yeni kurulan partiye katılır. Emile Zola'nın *Vérité* adlı romanında da tematik olarak benzer bir çatışma söz konusudur.

Yabancılaşma Reşat Nuri Güntekin'in *Kavak Yelleri* adlı romanındaki başkarakter Doktor Sabri, mektebi tamamlayıp mezun olduktan sonra dönemin idealist siyasasına kapılarak ülkesine hizmet etmek ve faydalı bir yurttaş olmak amacıyla çalışmak için Anadolu'ya göç eder. Anadolu'nun bir kasabasında çalışmaya başlayan Sabri çeşitli sorunlarla karşılaşır. Zira Anadolu insanı yeni devrimleri ve ıslahatları büyük oranda benimsememiştir. Çoğu kişi İstiklal Mahkemelerinde irticadan yargılanıp asılmaktan korktuğundan sessizliğini koruyup yeni yönetimi benimsemiş gibi davranır. İdealist emellerle Anadolu'ya gelmiş olan Sabri'nin karşılaşmış olduğu toplumsal tablo karşısında hayal kırıklığına kapılmasına engel olan şey Celile'ye karşı beslediği aşk olur. Ancak eşinin ölümü ve kızının evlenmesinin ardından Sabri'yi Anadolu'ya bağlayan hiçbir şey kalmaz. Bundan dolayı gençlik yıllarına özlem duymaya başlayan Sabri İstanbul'a geri döner. Ancak kent hayatının ahlaksız yüzüyle karşılaşan ve eski dostlarının ahlaksızlık ve erdemsizlik içinde yaşadıklarına şahit olan Sabri İstanbul'da da aradığını bulamaz. Artık Sabri gittiği her yerde kendini garip ve yabancı hisseder.

Ataerkillik Reşat Nuri Güntekin'in *Kavak Yelleri* adlı romanının ilk ana bölümünün geçtiği açık ve geniş uzam olan Anadolu vilâyetinde ataerkil normların topluma egemen olduğu görülür. Bir tür din-tarım toplumu olan Anadolu halkının kurgusal bir anlatıda yapısını oluşturan iskeletin röntgeni çekilir. Anlatının geçtiği Anadolu kasabasında kadınlar söz sahibi değildir ve kadınların genel olarak şiddet yoluyla sindirildiği görülür. Mevcut toplumsal yapının belirlemiş ve tanımlamış olduğu kadınlık kimliği altında kadınların sömürüldüğü ve ötekileştirildiği görülür. Kadınların yükseköğrenim görmesi ve söz sahibi olması hoş görülmez. Cumhuriyet ilan edilmiş olsa da yeni rejimin değerleri, devrimleri, ıslahatları ve anlayışının topluma yayılması epeyce zaman alır. Bundan dolayı anlatıda okurun karşısına çıkan kadın karakterler çoğunlukla figüratif roller üstlenmektedirler. Anlatıda işlevsel olarak geri plandadırlar.

Kişi İncelemesi

Sabri (Açık/Sosyal/Sorumlu/Mantıklı/Duygusal)

Haydarpaşa'da Tıp Fakültesi'ni tamamlayıp mezun olduktan sonra yedi idealist arkadaşıyla birlikte dönemin devrimci siyasasına ve ruhuna kapılarak ülkelerine hizmet etmek amacıyla Anadolu'da çalışmak için yola çıkmıştır. Çalışmaya başladığı vilâyette gerici sorunu olduğunu ve devrimlerle reformların halkta tam olarak karşılık bulmadığını gözlemler. Bunun haricinde bazı toprak sahipleri, tüccarlar ve devlet memurları nüfuzlarını kullanarak halkı sömürürler ve onlara zorbalık yaparlar. Ancak Celile'yle tanışıp ona âşık olduktan sonra yılgınlığını ve umutsuzluğunu üzerinden atan Sabri, zaman içinde Anadolululardan biri olur ve kasabaya kök salar. Ancak zihninin bir köşesinde daima İstanbul'a ait olduğunu hissetmiş ve gençliğinin geçtiği İstanbul anılarını fırsat buldukça düşünmüştür. Eşinin ölümünden ve kızı evlendikten sonra gençlik yıllarına özlem duyduğundan İstanbul'a giden Sabri, bir süre sonra kasabaya geri dönmeye karar verir. Zira vahşi anamalcılık kent insanını zaman içinde yozlaştırmıştır.

Sevilen Maddi çıkar gözetmeksizin herkesin yardımına koşan Sabri kasabalılar tarafından sevilir: "Kazada beni iyi adam bilirler: iyi adam, iyi doktor, vatanını, milletini, ailesini seven adam; fukara babası adam, vesaire..." (Güntekin 2016, 5).

Düşünceli İç-monologlar/diyaloglar aracılığıyla başkarakterin iç dünyası okurun gözleri önüne serilir: "O - Zorlama kendini... Zorla ağlamak olmaz. İçinden gelmiyor. Ben - Bana mı söylüyorsun? Ben ağlamamış adam mıyım? Ben ki birçok kere ellerin hastalarına, ölülerine ağladım" (Güntekin 2016, 27).

Âşık Celile'ye âşık olmasıyla birlikte hem düşünsel hem de kişilik olarak tam anlamıyla bir dönüşüm yaşar: "Üstelik odamda gözlerimi karanlığa dikip onu düşündüğüm gecelerde ben, bu bulanık ve eksik resmi keyfimce işlemiş, iyi göremediğim yahut unuttuğum taraflarını kendi hayal ve arzularıma göre birtakım renkler ve şekillerle tamamlamıştım. (...) Yani açıkçası ben, bir hayalin âşığı olmuştum" (Güntekin 2016, 200-201).

İdealist Ülkesine hizmet etmek ve yurttaşlarına faydalı olmak gayesiyle İstanbul'dan Anadolu'ya göç eder: "Bir zaman İstiklâl Muharebesinin son seneleri, mektebi yeni bitiren gençlerin parolası "Gençler Anadolu'ya" idi. Biz, yedi genç idealist, Anadolu'nun sıhî durumunu ıslaha gitmeye hazırlanıyoruz" (Güntekin 2016, 85).

Saygın Zaman içinde dürüstlüğü ve çalışkanlığıyla kasaba halkının saygısını kazanır: "Benim kazadaki itibarımın sebebi biraz da böyle gergin zamanlarda hemşerilerimi ustalıkla lâtifelerle yatıştırmasını bilişimdir. Serbest Fırka günlerinde, çok daha toy ve hatırsız bir Hükümet doktoru olduğum halde, diyebilirim ki, kan dökülmesine âdeta ben mâni olmuşumdur" (Güntekin 2016, 14).

Mütebeddil Başlangıçta bir kentliken zaman içinde kök saldığı Anadolu kasabasının yerlilerinden biri haline gelir: "Hayır ola ahabap! Ne oluyoruz? Burası artık senin öz yurdun. (...) Gerçi karın öldü. Fakat etrafında bunca dostun, üstelik bu toprağın öz muhlis malı olan nur topu gibi bir de çocuğun var" (Güntekin 2016, 42-43).

Yalnız Eşi öldükten sonra kasabada tamamen yalnız kaldığını hisseder: "Artık beni buraya bağlayan hiçbir şey kalmamış gibi bütün mal ve mülkümü satarak elimde çocuğumla bu memleketten çıkıp gitmeyi ciddi surette düşünüyorum ve bu fikir, beni gitgide sarıyor" (Güntekin 2016, 45).

Gerçekçi "Üstelik odamda gözlerimi karanlığa dikip onu düşündüğüm gecelerde ben, bu bulanık ve eksik resmi keyfimce işlemiş, iyi göremediğim yahut unuttuğum taraflarını kendi hayal ve arzularıma göre birtakım renkler ve şekillerle tamamlamıştım. (...) Yani açıkçası ben, bir hayalin âşığı olmuştum" (Güntekin 2016, 200-201).

Celile (Kapalı/Asosyal/Sorumlu/Mantıklı)

Eczacı Müslim Bey'in kızı olan Celile varlıklı bir aileye mensuptur. Bir süre Ankara'da eğitim gördükten sonra hastalığı nedeniyle kasabaya geri dönmüş ve bu süre içinde Sabri'yle tanışıp onunla evlenmiştir. Çiftin Cemile adında bir kızları olur. Celile'nin Huriye adında bir üvey ablası vardır. Bir süre ülkenin

başkentinde yaşamış olmasına rağmen Celile görüntüsü ve davranışlarıyla tipik bir Anadolu kadını görüntüsü vermektedir. Celile aşırı süslenmeyi ve pahalı kıyafetler giymeyi sevmez. İnsanlara karşı daima mesafelidir. Aile ekonomisine önem verdiği için fazlasıyla tutumludur. Evden çıkmayı sevmez ve eşini memnun etmeyi görev addeder. Oldukça evcimen bir karaktere sahiptir. Anaç bir kişiliğe sahip olan Celile; sevgisi, sadakati, ilgisi, fedakârlığı ve emeğiyle Sabri'nin yoluna devam etmesini sağlayan en önemli itici güçtür. Celile anlatının küçük bir bölümünde kendini fiziksel olarak gösterse de anlatıya yön veren önemli bir karakterdir. Celile, dış görünümü ve kişilik özellikleriyle anlatıda başkarakter için Anadolu'yu temsil eden değerleri simgeler.

Kıskanç “Celile kıskanç bir kadındı. Fazla zeki olmamakla beraber genç kadınlarla ahablık etmeme mâni olmak için onun düşündüğü şeytanlıkları şeytanın kendisi düşünmezdi” (Güntekin 2016, 68).

Asosyal “Celile, evinden pek az çıkmak ve pek az kimse ile görüşmekle beraber kasabayı avucunun içi gibi bilirdi” (Güntekin 2016, 74).

Gösterişsiz “Celile, sade bir kadındı. Giyim kuşamda ve eğlencede asla gözü yoktu” (Güntekin 2016, 75).

Gururlu “Celile sınıfta kalmış ve bu, onun kibrine dokunmuştu. Yalnız, kendine haksız numara verenlere değil, Ankara'da herkese küsüyor ve bir daha bu şehrin yüzünü görmek istemiyordu” (Güntekin 2016, 255).

Soğukkanlı “Fakat Celile'nin bir türlü değişmeyen resmî çehresi ve ara sıra sözlerimi makas gibi ortalarından kesiveren kısa cevapları karşısında hepsinin akıbeti çabucak çağla bahsinin akıbetine döndü” (Güntekin 2016, 260).

Anlayışlı Müstakbel eşinin maddi durumunu bildiğinden düğün alışverişi sırasında onun az harcama yapmasını sağlar: “Fakat bu defa ve yine ikisi birden adamla sıkı bir pazarlığa girerek parayı dörtte bire indirdiler ve gerisini zorla bana verdiler” (Güntekin 2016, 292).

Tokgözlü “Kasabanın en zenginlerinden biri olduğumuz halde hiçbir eğlencede, süste, sefahatte gözü yoktu” (Güntekin 2016, 294).

Evcimen “Çok temiz ve tutumlu idi. Evini her yerden ziyade severdi. Düğünümüzün haftasında akrabalara ve öteye beriye yaptığımız birkaç ziyaretten sonra kapılarımızı hemen herkese kapamıştı” (Güntekin 2016, 294).

Emin Hulûsi (Açık/Sosyal/Sorumlu/Mantıklı/Duygusal)

Doktor Sabri'nin Tıp Fakültesi'nde sınıf arkadaşı olan Emin Hulûsi, başlangıçta idealist öğrenci grubuyla Anadolu'ya gitme kararı almışsa da daha sonra sevdiği kız için bu düşüncesinden vazgeçmiştir. Gençlik yıllarını Sabri'yle birlikte Çamlıca, Şişli, Tünel, Beyoğlu, Karaköy, Moda, Kadıköy gibi muhitlerde gezerek ve gazinolarda eğlenerek geçirmiştir. Bundan dolayı Sabri Anadolu'ya gittiğinde ilk yıllarda Emin Hulûsi'yle birlikte geçirdiği zamanları düşünerek kendinde dayanma gücü bulur. Aynı zamanda Sabri Emin Hulûsi'ye zaman zaman mektup da yazar. Eşi hayatını kaybettikten sonra Emin Hulûsi'nin yanına gitmeye karar veren Sabri başında esen kavak yellerini dindirmek ister. Ancak Heybeli Ada'ya gittiğinde Sabri eski dostunun ölmüş olduğunu öğrenir. Sabri'ye göre Emin Hulûsi, dar ve sıkıcı aile yaşamından dolayı ölmüştür. Zira Emin Hulûsi evlenip rutin bir aile hayatı yaşayamayacak kadar hareketli, renkli, heyecanlı ve canlı bir karakterdir. Emin Hulûsi, dış görünümü ve kişilik özellikleriyle anlatıda başkarakter için İstanbul'u temsil eden değerleri simgeler.

Baskın Emin Hulûsi başkalarını etkisi altına almayı ve onlara yol göstermeyi sever: “Emin Hulûsi, birçoklarımıza, bir parça da içinden bizi küçümseyerek akıl öğretir, yol gösterirdi” (Güntekin 2016, 302).

Özgüvenli Kararsız ve acınacak bir durumda olsa da İstanbul'da arzuladığı hayatı yaşayabileceği konusunda kendinden emindir: “Bugün belki senden daha acınacak bir hâlde İstanbul kaldırımlarını tepiyorum. Fakat ben yolumu o kaldırımlarda nasıl olsa bulacağım” (Güntekin 2016, 302).

Gururlu Sorunlarını anlatarak zayıflıklarını açık etmeyi sevmez: “Fakat ben umulmaz bir süratle çulu düzeltmeye başlayınca aynı gurur, onu bana karşı çekingen yaptı. Bununla beraber çektiği sıkıntıyı ve evindeki rahatsızlığı benden gizlemiyor, ara sıra üstü örtülü ve alaylı şikâyetler yapıyordu” (Güntekin 2016, 302).

Pişman İstanbul'da kalıp aile kurduğu için Sabri onun pişmanlık içinde öldüğünü düşünür: “Tam çalışıp çabalayacağı sırada etrafını alan, eline ayağına dolaşan bir alay çocuk mudur? Yoksa anlaşmazlık mı o talihsizliğe sebep olmuştur?” (Güntekin 2016, 302).

Tükenmiş “Emin Hulûsi'nin uzun yıllar ağrıyıp sızladıktan sonra günün birinde kendi kendine ağzımızın içine düşen bir çürük diş gibi düştüğünü görüyorum” (Güntekin 2016, 304).

Hayalperest Öğrencilik yıllarında geleceğe dair büyük hayaller kurar: “Doğrudur. Bu kasabanın bana verdiği refahı, Emin Hulûsi ile el ele İstanbul zamanlarında, kafamın karamelâ makineleri gibi durmadan hayal ve ümit döktüğü kavak yeli gecelerinde bile düşünmemiştim” (Güntekin 2016, 43).

Canlı “Talebeliğimizde bazı yaz akşamlarında, Emin Hulûsi ve daha başka arkadaşlarla beraber Moda ve Mühürdar gazinolarına giderdik. Hatta birkaç defa da Taksim ve Tepebaşı'na gittiğimizi hatırlarım” (Güntekin 2016, 127).

Fedakâr Sevdiği kadın ve ailesi için gelecek hayallerinden vazgeçmiştir: “Emin Hulûsi de bizimle beraber gelecekti. Fakat bir kızı seviyordu. Zayıf ve hisli bir kızdı. Emin Hulûsi, onu bırakırsa içlenip ölmesinden korkuyordu. Onun için son haftada bizim kafileden ayrılmış, beni de, ideali de ona feda etmişti” (Güntekin 2016, 111).

Kaynakça

Güntekin, Reşat Nuri. *Kavak Yelleri*. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ, 2016.

Kanter, M. Fatih. *Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Yapı ve İzlek*. Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Fırat Üniversitesi, Elazığ: Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.